

Ζιόρραμα

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

περιεχόμενα

Θέσεις - Απόψεις - Σχόλια 4

- Ετέανδρος
– Ο κοινωνικός ρόλος των πνευματικών ανθρώπων
– Κρατική Βιβλιοθήκη

στους δρόμους της Ευρωπαϊκής Ενώσεως 6

- Αγγέλα Χριστοφίδου
Brexit και πολιτισμός

εικαστικά 9

- Ανδρέας Χατζηθωμάς
– Χρίστος Χρίστου: Αγγελική επιστροφή σε μια αυθεντική και αυτόνομη δημιουργία
– Το Ρόπτρο

θέατρο 14

- Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή
Οι φετινές παραστάσεις στο ΘΕΑΤΡΟ ΕΝΑ

πίστη και ομορφιά ανάμεσα σε νέους 16

- Χριστάκης Πουμπουρής
Τα ρομαντικά του Βασίλη Μιχαηλίδη

μουσική 18

- Άντρη Χατζηγεωργίου-Λυμπούρη
Πέτρος Στυλιανού: Ο Κύπριος Μάεστρος με την καρδιά παιδιού

αρχιτεκτονική 20

- Σόλων Ξενόπουλος
LIKE A ROLLING STONE

Είδος θεάματος,
καθ' ὃ δι' ἐπιτηδείου φωτισμοῦ
τά ἐπὶ πίνακός τινος παριστώμενα
φαίνονται ὡς πραγματικά
καὶ ἐν χώρῳ ὑπάρχοντα.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ «ΠΡΩΪΑΣ»

λογοτεχνία 22

- Κωνσταντίνος Γιαγκουλλής: Η φυλλάδα του Χρύσανθου Παπα(οι)κονόμου (1810-1891), από το Δάλι, θείου και δασκάλου του Βασίλη Μιχαηλίδη
- Λευτέρης Παπαλεοντίου:
– Ένα αξιόλογο συλλογικό αφήγημα, Άνευ «Το διήγημα των έξι»
– Ένας νέος ποιητής: Αλέξανδρος Χρονίδης, «Πέτρες και έλεος»
- Ευτυχία Αλεξάνδρα Λουκίδου: «Ιστορίες με Δαντέλα» του Αντρέα Τιμοθέου
- Στέλιος Παπαντωνίου: Ποίηση Κλεοπάτρας Μακρίδου Ρομπινέ
- Απόστολος Κουρουπάκης: «Η γενιά της κατοχής και της αφθονίας. 14 κριτικά κείμενα για τη σύγχρονη ποίηση στην Κύπρο μετά το '90», του Παναγιώτη Νικολαΐδη
- Μόνα Σαββίδου Θεοδούλου: Του Λόγου και της Τέχνης της Έλενας Γεωργίου
- Παναγιώτης Νικολαΐδης: Ευτυχία Αλεξάνδρα Λουκίδου, «Αφόρετα θαύματα»

Αφιέρωμα: Βασίλης Μιχαηλίδης

- Χριστάκης Πουμπουρής: Οι εκδόσεις του Βασίλη Μιχαηλίδη • Βασίλης Μιχαηλίδης: Το βάπτισμα του εθνικού ποιητή • Το τραυλό πουλί και η περιπέτεια της Ασθενούς Λύρας • Τρόδος, ένα κλασικό μαργαριτάρι • Βασίλης Μιχαηλίδης ο 'φίλαγγλος' και ημερείς οι φιλέλληνες • Η 9η Ιουλίου του 1821 εν Λευκωσία Κύπρου και Η Ανεράδα, κλασικά έργα ζωής του Βασίλη Μιχαηλίδη

Σαπάνθισμα με άρωμα ... κυπριακό

- Θεοδόσης Πυλαρινός
Η Ελένη Αυτονόμου για την Παιδαγωγική του Βασίλη Τατάκη

εν όψει 54

- Θέατρο Ριάλτο «20 ΧΡΟΝΙΑ TEXNEΣ»
- «Μυστικοί Άνθρωποι», η έβδομη ποιητική συλλογή του Γιώργου Χριστοδουλίδη

Εξώφυλλο:

Χρίστος Χρίστου, «Η γέννηση ενός αγγέλου»

Διόραμα

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ

Τεύχος 25
Ιούλιος-Αύγουστος 2019

Εκδότης
Ανδρέας Χατζηθωμάς

Συνεργάτες
Θεοδόσης Πυλαρινός
Κωνσταντίνος Γιαγκουλλής
Λευτέρης Παπαλεοντίου
Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή
Χριστάκης Πουμπουρής
Άντρη Χατζηγεωργίου - Λυμπούρη
Σόλων Ξενόπουλος
Ευτυχία Αλεξάνδρου Λουκίδου
Στέλιος Παπαντωνίου
Απόστολος Κουρουπάκης
Μόνα Σαββίδου Θεοδούλου
Παναγιώτης Νικολαΐδης
Αγγέλα Χριστοφίδου

Επιμέλεια Έγλης & Επιμέλεια Έκδοσης
Ανδρέας Χατζηθωμάς

Διόρθωση κειμένων
Ανδρέας Οικονομίδης

Σχεδιασμός, Σελιδοποίηση & Εκτύπωση
Τυπογραφείο Theopress Ltd
Τηλ.: +357 22730404

Σχεδιασμός Λογοτύπου
Έλενα Γεωργιάδου

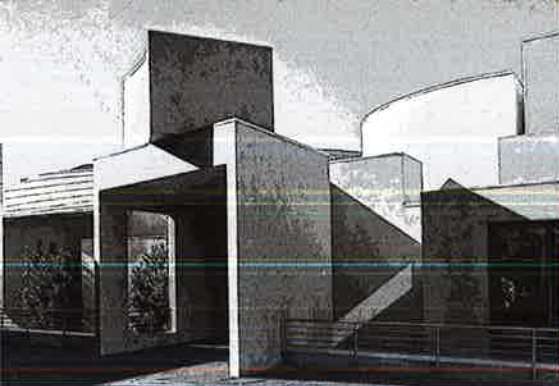
Κάθε ενυπόγραφο κείμενο εκφράζει
την προσωπική άποψη του συγγραφέα

Κεντρική Διάθεση
Διόραμα
Ανδρέας Χατζηθωμάς
Αρμενίας 16,
2003 Λευκωσία, Κύπρος
Τηλ.: + 357 99 6533
Email: eteandros@hotmail.com

Συνδρομές
Ετήσια Συνδρομή Κύπρου: €30
Ετήσια Συνδρομή Εξωτερικού: €40
Τιμή τεύχους: €5

Το παρόν τεύχος έχει επιχορηγηθεί από
Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και
επιχορήγηση δε σημαίνει την αποδοχή
του ή των απόψεων που εκφράζονται από
Επιτροπή από πλευράς του Υπουργείου
Πολιτισμού.

ISSN 2421-7964

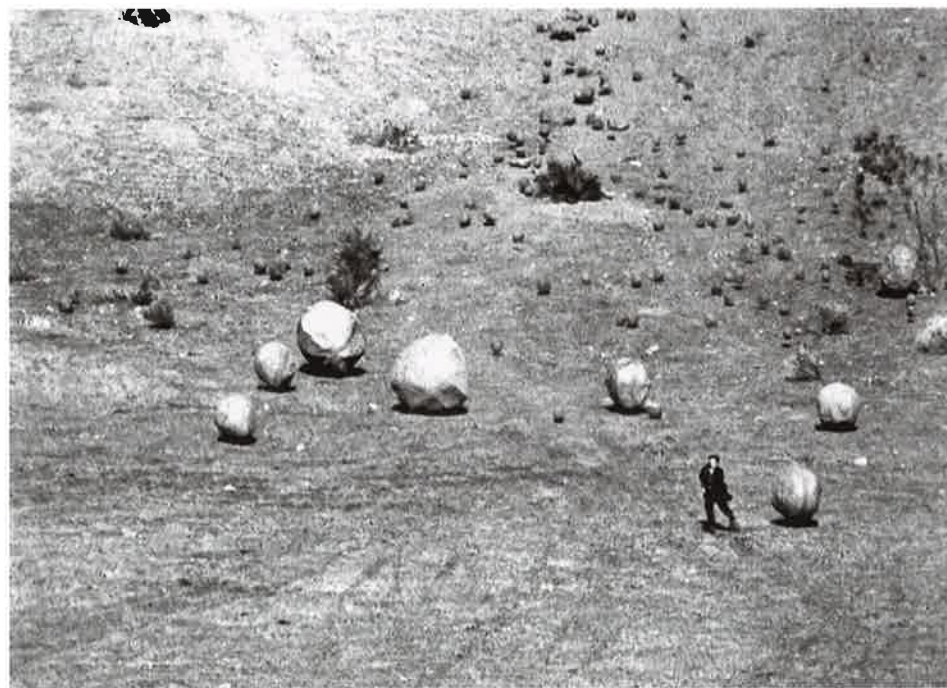

αρχιτεκτονική

Σόλων Ενόπουλος

Αρχιτέκτονας, Ομότιμος Καθηγητής ΕΜΠ
Κοσμήτορας Σχολής Αρχιτεκτονικής και
Γεωπεριβαλλοντικών Επιστημών,
Πανεπιστήμιο Νεάπολης, Πάφος

LIKE A ROLLING STONE

Τον BUSTER KEATON (Οκτώβριος 1895-Φεβρουάριος 1966), ηθοποιό και σκηνοθέτη του βωβού κινηματογράφου, διέκρινε ένα βασικό γνώρισμα. Σε όλες τις ταινίες του, ανεξάρτητα από την θεματολογία ή την πλοκή, η έκφραση του προσώπου ήταν ακριβώς η ίδια. Η έκφραση αυτή υποδήλωνε κατ' αρχάς απορία για όλα όσα του συμβαίνουν, τα οποία μάλιστα είναι πραγματικά απίθανα, ταυτόχρονα όμως έδινε την εντύπωση μεγάλης αυτοπεποίθησης αλλά και πείσματος για την αντιμετώπιση οποιωνδήποτε καταστάσεων στις οποίες βρισκόταν. Ανεξάρτητα δε από τα διαφορετικά συ-

ναισθήματα που τον διαπερνούσαν κάθε χρονική στιγμή, η έκφραση του προσώπου παρέμενε παγερά η ίδια. Το εντυπωσιακό όμως είναι ότι, ενώ η έκφραση ήταν η ίδια, εν τούτοις μετέδιδε στους θεατές διαφορετικά συναισθήματα, ανάλογα κάθε φορά με την συγκεκριμένη κατάσταση την οποία θα έπρεπε να αντιμετωπίσει... Χαρά, λύπη, μελαγχολία, οργή, αγάπη, έρωτα, αγωνία, ηρεμία, ανησυχία, φόβο, προσμονή, περιέργεια, προβληματισμό... όλα, οσοδήποτε διαφορετικά και ετερόκλητα, συμπυκνώνονταν και υποδηλώνονταν στην ίδια, ελάχιστη, διαφορετική και αινιγματική έκφραση. Αυ-

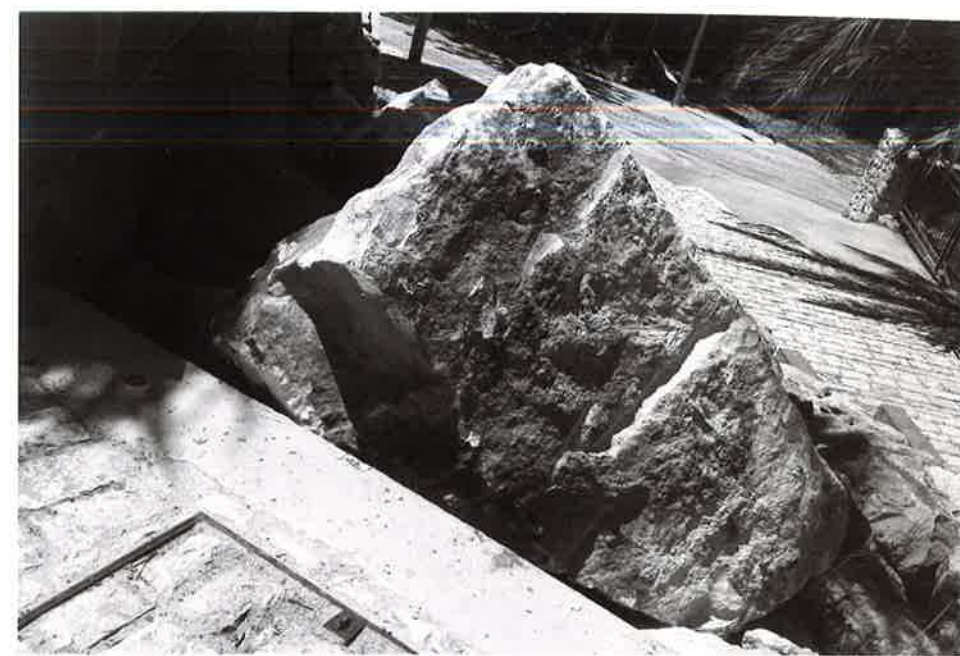
τή ακριβώς η τεχνική του ελαχίστου αντικατοπτρίζει στον μέγιστο βαθμό την αποστασιοποίηση, αλλά και αμφισβητεί τις εκφραστικές υπερβολές του εξπρεσιονισμού. Από μια άλλη πλευρά μάλιστα η ίδια αυτή τεχνική υποστηρίζει την αξία της εσωτερικότητας των γεγονότων, συμπυκνώνοντας όλα τα ετερόκλητα συναισθήματα αλλά, κυρίως, ενσωματώνοντας την ουσία των γεγονότων αυτών.

Σε μια, λοιπόν, εξαιρετική σκηνή της ταινίας «Seven Chances» (1925), εμφανίζεται με ενδυμασία γαμπρού να τρέχει με απίστευτη ταχύτητα η οποία επιτείνεται από την πρωτόλεια μεν αλλά

ιδιαίτερα αποτελεσματική κινηματογραφική τεχνολογία της εποχής. Να τρέχει απεγνωσμένα και να ανεβοκατεβαίνει λόφους, να διασχίζει γυμνές και ξερές πεδιάδες, να υπερπηδάει χαράδρες, να σκαρφαλώνει σε δένδρα, προσπαθώντας να αποφύγει μικρούς και μεγάλους βράχους, οι οποίοι κατρακυλούν στο εναλλασσόμενο τοπίο και μοιάζουν σαν να τον κυνηγούν. Σε ολόκληρη αυτή τη σκηνή, η οποία έχει ιδιαίτερα μεγάλη διάρκεια, η έκφραση του προσώπου παραμένει η ίδια, ακόμα και όταν τρέχει, ή όταν κρύβεται σε μια σπηλιά, για να προστατευτεί από τους κυλιόμενους βράχους και τις πέτρες. Τα έντονα εναλλασσόμενα σε κλίμακα και διάρκεια πλάνα, οι γωνίες λήψης, οι απρόβλεπτες θέσεις της ταχύτατα κινούμενης ή ψυχρά σταθερής κάμερας που παρακολουθεί από τις πιο πιθανές ή απίθανες πλευρές την δράση, συνθέτουν μια μοναδική οπτική συμφωνία.

Η ιδέα όμως των βράχων και των λίθων που κατρακυλούν μοιάζει να απηχεί κάτι πολύ ιδιαίτερο, αφού βρίσκεται σε τραγούδια όπως το υπέροχο «Like a Rolling Stone» (1965) του Bob Dylan ή στην ονομασία των «Rolling Stones» αλλά και στο ρυθμικό, διαχρονικό και οικουμενικό «Rock 'n' Roll». Όπως επίσης και στον ιστορικό (1971) «Μπάλλο» του Διονύση Σαββόπουλου με το «Σας!..Σας!..τι τρέχει; Έγινε κατολισθήση κι έπεσε κάνας βράχος».

Εν τούτοις, η γοητεία των σκληρών ήχων και των ζωηρών ρυθμών ανατρέπεται άρδην, όταν η άγρια πραγματικότητα αναλαμβάνει δράση, όταν δηλαδή οι συνήθως απρόβλεπτες γεωλογικές αιτίες προκαλούν πραγματικές κατολισθήσεις βράχων, λίθων, χωμάτων και λάσπης, με ανυπολόγιστες επιπτώσεις, τόσο στο τοπίο όσο και στις δομημένες περιοχές.. Στις περιπτώσεις αυτές το αποτέλεσμα των κατολισθήσεων είναι κατά κανόνα καταστροφικό. Ένας ή περισσότεροι βράχοι μπορεί να διαλύσουν είτε μεμονωμένα κτίσματα είτε σύνολα, ενώ οι ίδιοι οι βράχοι συνήθως ακινητοποιούνται, σφηνωμένοι ανάμεσα στα ερείπια των κτισμάτων, σε μια περιέργως οργανική συνύπαρξη με αυτά. Όπως άλλωστε συμβαίνει με τις λεγόμενες φυσικές καταστροφές, η πραγ-

ματικότητα τους αποκαλύπτει, ακόμα περισσότερο σήμερα, την τραγικότητα της ανθρώπινης αδυναμίας, όχι απλά να προβλέψει και να προλάβει, αλλά ούτε και να αντιμετωπίσει τα φυσικά στοιχεία.

Και όμως εμφανίζονται και μιας διαφορετικής διάστασης φυσικά φαινόμενα. Όπως η αρμονική συνύπαρξη τεράστιων βράχων με κτίσματα στο χωριό Βώλαξ της Τήνου, ενώ σε άλλες περιοχές βρίσκονται μεγάλοι, περίπου ισομέγεθεις βράχοι διάσπαρτοι στο τοπίο, με μια εντυπωσιακή αναλογία και ισορροπία, σε εκτάσεις γης όπως κεκλιμένες πλαγιές ορεινών όγκων ή σε γυμνές οριζόντιες πεδιάδες. Ομάδες βράχων κατανεμημένες στα τοπία αυτά, με μια ακατανόητη κανονικότητα, σαν μια μαγική στιγμή, ένα μαγικό άγγιγμα, κάποια ενδεχομένως μαγνητικά πεδία να σταμάτησαν την τυχαία κύλιση τους, έτσι που το σύνολο να έχει παγώσει σε μια κατάσταση άτακτης αρμονίας.

Υπάρχει άραγε κάποιος κρυμμένος αλλά καθοριστικός κανόνας, με βάση τον οποίο προέκυψε κάποια συγκεκριμένη χωρική κατανομή αυτών των βράχων σε κάποιο τοπίο; Ή μήπως είναι η τυχαία σύμπτωση διαφορετικών παραγόντων που οριακά καταλήγουν σε αυτές τις καταστάσεις; Είναι άραγε πιθανόν με την σκόπιμη αλλαγή κάποιων, ελάχιστων λεπτομερειών να μπορούσε αυτά τα σύνολα να αποκτήσουν κάποια άλλη, εξίσου αρμονική, διάταξη; Θα μπορούσε π.χ. η απλή μετάθεση ή απο-

μάκρυνση ενός ή περισσότερων από αυτούς τους βράχους να απορρυθμίσει ή να μεταλλάξει καθοριστικά την συνολική εικόνα; Πολύ δε περισσότερο, θα μπορούσε αυτή η φαινομενική τυχαιότητα να αναπαραχθεί από ένα πρόγραμμα σε υπολογιστή;

Όσο και να έχουν κατά καιρούς επιχειρηθεί παρόμοιες ερμηνείες και έχουν γίνει προσπάθειες προσομοίωσης παρόμοιων καταστάσεων, εντούτοις τα αποτελέσματα φαίνονται φτωχά και κυρίως προβλέψιμα...

Αντίθετα, η αρμονία της απροσδόκητης και στιγμιαίας ακινησίας των κυλιόμενων βράχων δεν φαίνεται να βρίσκεται σε παρόμοιες εκλογικεύσεις. Βρίσκεται όμως στην αυστηρή αντιστροφή τόσο του τρόπου παραγωγής, όσο και του τελικού αποτελέσματος. Είναι η αρμονία, υλοποιημένη στους μαγευτικούς γιαπωνέζικους κήπους... Εδώ, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή είναι προϊόντα βαθιάς σκέψης αλλά και υπερβατικής και εσωτερικής ηρεμίας. Η σχετική τοποθέτηση κάθε επιλεγμένης μονάδας, κάθε βράχου, σε χωρική αναφορά με τις άλλες, έχει ενσωματώσει τον χρόνο στην διαχρονικότητα του στοχασμού. Το μέγεθος, το σχήμα και η θέση κάθε βράχου, έχουν επιλεγεί με περισσή ακρίβεια, έτσι ώστε οι μεταξύ τους χωρικές σχέσεις να είναι αναντίρρητα μοναδικές. Είναι χωρικές σχέσεις οι οποίες, ενώ στηρίζονται στην λογική, δικαιώνονται από την διαίσθηση. ■